

Konference *Věk konverzí. Konverze a konfese v (dlouhém) raném novověku, 20.–21. května 2021, Olomouc.*

Výzkum náboženské problematiky je mezi českými badateli specializujícími se na raný novověk již delší dobu velmi populární, nicméně konkrétně konverzím, charakteristickým zvláště pro první polovinu 17. století, se zatím patřičně pozornosti v domácí historiografii nedostalo. A to přesto, že k předbělohorským konvertitům náležely osobnosti typu Albrechta z Valdštejna, Karla z Lichtenštejna či Viléma Slavaty, a že ke konverzi byla po *Obnoveném zřízení zemském* z let 1627/1628 nucena drtivá většina české a moravské populace. Konference, která se konala ve dnech 20. až 21. května 2021 online formou z prostředí (bohužel, z důvodu přetrvávajících protiepidemických vládních opatření nikoli v prostředí) olomoucké univerzity, měla za cíl na konverze upozornit jako na fenomén s multidisciplinárním rozsahem. Díky tomu se při ní sešli nejen historikové a historičky, ale také odborníci na teologii, literaturu a výtvarné umění. Na širší (středo-)evropské ukotvení se tentokrát nedostalo, pořadatelé si museli vystačit s česko-slovenskou účastí, ačkoli komparace zvláště s německým a rakouským výzkumem by jistě byla žádoucí. I takovému konání však covidové onemocnění vystavilo nemilosrdné stop.

Konferenční jednání bylo rozděleno do dvou dní a několika tematických bloků. První blok se věnoval obecně konverzím v prostředí společenských elit a zahájil jej „středověkářský“ příspěvek Roberta Novotného o konverzích před věkem konverzí, kdy se samozřejmě také nejednalo o záležitost zcela neznámou. Monika Tihányiová pak přiblížila konverze uherské šlechty v 16. století na příkladu rodu Bubeků z Plešivce. V rámci bloku o obraze konvertitů a konverze v konfesní polemice a apologii se Jan Červenka zabýval reflexí změny víry Jiřího Sovky v literatuře a Josef Hrdlička konverzemi v okolí Viléma Slavaty z Chlumu a Košumberka. Na konvertity a jinověrce v náboženských příručkách se dostalo díky Danielu Soukupovi, který se věnoval formování židovských konvertitů v českých zemích v první polovině 18. století, a Miloši Sládkovi, sledujícimu výskyt nekatolíků v českých postilách z přelomu 17. a 18. století. O vnitřních světech konvertitů, poněkud na základě jejich vlastních výpovědí, poreférovali Jan Kilián s příspěvkem o potížích obyvatel Krušnohoří se sebeidentifikací s katolicismem v období třicetileté války, Eva Hajdinová Kalivodová sledující vnitřní svět a duchovní život francouzských navrátilců ke kalvínství v 18. století a na závěr prvního jednacího dne Radmila Prchal Pavlíčková s představením vidění ztracení a spásy pro odpadlíky, jak na ně nahlíželi tehdejší pisatelé.

První blok druhého konferenčního dne byl vyčleněn konverzi médií, takže se v něm dobře uplatnili kunsthistorikové a literární vědci. Marie Škarpová svůj příspěvek o novodobém pohledu na staré písemnictví výstižně přirovnala

ke konverzi, zatímco Ondřej Jakubec barvitě vylíčil konfesní proměny sakrálních architektonických památek, charakteristické zvláště pro období bezprostředně po Bílé hoře. Do třetice, Daniela Rywíková sledovala konfesijní identitu a komunikaci v uměleckých inovacích při malířské výzdobě kostela sv. Václava v Moravské Ostravě. V bloku o konverzích mezi argumentem a literární formou dostali slovo Jan Pavlíček s referátem o konverzi ve florentském prostředí za posledních příslušníků rodu Medici, Hana Ferencová s rozбором anglického cestopisu z roku 1737, který si všímal změny víry v Čechách z pohledu zahraničního pozorovatele, a Iveta Coufalová, zaměřující svůj pohled na drážďanský dvůr ve zhruba stejné době v kontrastu střetu mezi rodičem a potomkem na náboženském poli. O problematičnosti a nespolehlivosti násilím vynucených konverzí hovořili Jiří Mikulec, jenž upozornil na falešné zповědní cedulky v pobělohorských Čechách, stejně jako Josef Kadeřábek, který zpochybnil úspěšnost násilné konverze městských obyvatel ve 20. a 30. letech 17. století, na příkladu z Uher pak i Ingrid Kušniráková sledující situaci v uherských sirotčincích 18. století. Poslední blok měl sjednocovat termín „instituce“, přičemž v něm zazněly tematicky velmi pestré referáty. Robert R. Novotný studoval otázku rekatolizace vzdorujícího Turnovska ve druhé polovině 17. století, Marie Ryantová sledovala opačnou konverzi, tj. k protestantismu, členů katolických řeholních řádů jako jejich cestu za domnělou svobodou, Leoš Zich věnoval pozornost křtům muslimů v pražské arcidiecézi během tureckých válek na sklonku 17. století a Anna Pečinková pojednala o hromadném přihlášení se moravského královského města Jihlavy k augsburské konfesi o století dříve.

Olomoucká konference, jak je ze zazněvších příspěvků patrné, poukázala na to, že i na první pohled takto úzce zaměřené téma má nevyčerpatelné množství podtémat a velký badatelský potenciál, v němž si mohou pomocnou ruku navzájem podávat odborníci odlišných profesí. Monotematické číslo časopisu *Historica Olomucensia*, v němž by měly být referáty otištěny, tak lze jen s napětím očekávat.

Jan Kilián

Nad Slunce krásnější. Plzeňská madona a krásný sloh. Západočeská galerie v Plzni, výstavní síň Masné krámy, 27. 11. 2020 až léto 2021.

Tuto jedinečnou výstavu, v jejímž středobodu stojí největší umělecký skvost a symbol Plzně, negativně omezila (jako ostatně všechny české výstavy) protiepidemická vládní nařízení. Podařilo se mi ještě stihnout vernisáž 27. listopadu loňského roku, ale na důkladnou prohlídku a vychutnání vystavených artefaktů